

پیش‌ها و پاسخ‌ها

کد پرسش: ۳۷

عقاید

شناخت خلیفه‌ی خداوند در زمین
نشانه‌های ظهور مهدی و فتنه‌های آخر الزمان

پرسش کننده: همایون دانش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ پرسش: ۱۳۹۴/۱/۱۴

شماره پرسش: ۷

بنده یک سؤال از شما داشتم و آن این است که شخصیتی به نام شیخ ... که سخنرانی‌هایش عمدتاً به انگلیسی است، روایتی می‌گوید که از حضرت محمد (ص) می‌باشد که فرموده است: دجال برای چهار روز در زمین حکومت خواهد کرد که یک روز آن مساوی یک سال، روز دوم مساوی یک ماه و روز سوم مساوی یک هفته می‌باشد و دیگر روزهایش مانند روزهای معمولی است.

لطفاً شما این روایت را واضح‌تر تفسیر کنید. آیا این روایت معتبر است؟

تاریخ پاسخ به پرسش: ۱۳۹۴/۱/۱۵

پاسخ به پرسش شماره: ۷

اخبار رسیده درباره‌ی دجال، در مجموع متواترند، ولی خبر رسیده درباره‌ی مدّت حکومت او، خبری واحد است که احمد، مسلم، ابن ماجه و ابو داود به سند خود از نواس بن سمعان کلابی از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده‌اند و تبعاً موجب یقین نمی‌شود و از این رو، قابل اتکا نیست؛ چراکه ظن در اسلام حجّیت ندارد؛ چنانکه فرموده است: ﴿إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا﴾ (یونس / ۳۶)؛ «هرآینه ظن چیزی را از حق کفایت نمی‌کند». وانگهی تأویل فرد مورد اشاره‌ی جناب عالی از این خبر مبنی بر اینکه منظور از این سه روز، سه دوره حاکمیت قدرت‌های غربی در دو قرن اخیر است نیز مانند خود آن ظنی است؛ چراکه هیچ دلیل عقلی و شرعی یقین‌آوری برای آن وجود ندارد.

آری، این تأویل، در مقایسه با برخی تأویل‌های دیگر از این خبر، معقول‌تر به نظر می‌رسد و درستی آن بعید نیست؛ جز اینکه بر خلاف برداشت خود راوی از آن است؛ چراکه نواس بن سمعان کلابی از این خبر برداشتی مجازی و تمثیلی نداشته، تا حدّی که مدّعی است از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم درباره‌ی حکم نماز در این مدّت پرسیده و آن حضرت پاسخ او را بر طبق این برداشت داده است و این تقریر او بر این برداشت شمرده می‌شود. هر چند محتمل است که آن حضرت، در این زمینه متناسب با

سطح دانایی و گیرایی او پاسخ داده باشد، ولی محتمل است که این طور نیز نبوده باشد و با این وصف، نمی‌توان تأویل مورد اشاره را سازگار با ظاهر خبر دانست.

به هر حال، باید توجه داشت که اعتقاد به اصل ظهور دجال در آخر الزمان و فتنه‌انگیزی او در جهان با حالاتی غیر عادی، متوقف بر این خبر نیست و این خبر تنها مدت حکمرانی او را تعیین می‌کند که اعتقاد به آن ضرورت ندارد و فرضیه‌پردازی درباره‌ی آن بی‌حاصل است. چیزی که قطعی به نظر می‌رسد و از برخی عبارات جناب منصور نیز برداشت می‌شود این است که بیشتر اخبار توصیف کننده‌ی دجال، حاوی نمادها و گزاره‌های تمثیلی هستند؛ چراکه از یک سو مجموعاً متواتر و قطعی‌الصدورند و از سوی دیگر ظواهری نامعقول و غیر قابل التزام دارند؛ مانند اینکه او در یک دستش آتش و در دست دیگرش بهشت است و بر پیشانی‌اش نوشته است «کفر» یا «کافر» و مرده را زنده می‌کند و کور را شفا می‌دهد و برای او خری است که جهان را در می‌نوردد و با این وصف، چاره‌ای جز نمادین و تمثیلی دانستن آن‌ها نیست.

خوشبختانه درباره‌ی کیستی دجال، آگاهی‌های قرآنی و معقولی از جناب منصور رسیده که معنای این قبیل اخبار را روشن کرده است. این آگاهی‌ها حکایت از آن دارد که «دجال» عنوانی عام مانند «فرعون» است که در هر زمان، بر عالی‌ترین مقام شبکه‌ی شیطانی اطلاق می‌شود و با این وصف، «دجال» پدیده‌ای نوظهور نیست؛ بلکه هر زمانی را دجالی است، هر چند واپسین آن‌ها، از همه‌ی آن‌ها بزرگ‌تر است و او همان دجالی است که بنا بر اخبار متواتر، پس از ظهور مهدی علیه السلام، توسط مسیح علیه السلام کشته خواهد شد. به علاوه، هر کسی که با انجام کارهایی غیر عادی شبیه به معجزه، ادعایی بر خلاف عقاید یا احکام قطعی اسلام اظهار می‌دارد نیز «دجال» دانسته می‌شود.

دفتر حفظ و نشر آثار منصور هاشمی خراسانی
بخش پژوهشی و تبلیغی

